

Analýza monografické produkce v oboru psychologie za posledních pět let.

Za léta 1978-1982 bylo vydáno celkem 94 titulů prací monografického charakteru původních a přeložených. Do tohoto počtu zahrnujeme rovněž knižně vydané vysokoškolské učebnice a sborníky monografického rázu, ne však skripta ani účelové publikace ani sborníky z konferencí.

Po ideově teoretické stránce se prakticky všechna původní domácí literatura v hodnoceném období opírá o principy materialistické psychologie a využívá sovětské psychologické literatury. Je však zatím málo prací, které na těchto základech dále tvořivě rozvíjejí psychologickou teorii a samostatně se vyrovnávají s problémy na mezinárodní úrovni.

Z uvedeného počtu vyšlo ve slovenštině 54 titulů, v češtině 40 titulů. To je poměrně uspokojivý počet. Po obsahové stránce je obraz složitější. Základní psychologické obory jsou pokryty následujícím způsobem. Nejvíce publikací je z pedagogické psychologie, ve slovenštině 12, v češtině 5 titulů. K tomu se tématicky váží 4 slovenské publikace z poradenské psychologie a 3 slovenské publikace z oblasti nápravy psychických poruch. Poměrně početná je rovněž literatura z psychologie práce a řízení, v češtině 7 titulů, ve slovenštině 11 titulů. Literatura z obecné psychologie je zastoupena 11 tituly ve slovenštině a 8 tituly v češtině. Z oblasti klinické a lékařské psychologie je to 6 titulů v češtině a 5 ve slovenštině. Další oblasti jsou zastoupeny méně. Vývojová psychologie je zastoupena 3 tituly v češtině a jedním titulem ve slovenštině, psychologie sportu 3 tituly v češtině a jedním ve slovenštině, sociální psychologie 3 tituly v češtině a jedním ve slovenštině. Po jednom titulu v každém jazyce je zastoupena literatura metodická a propagandistická. Kromě toho vyšel jeden titul ze srovnávací psychologie v češtině a jeden titul z psychologie umění ve slovenštině.

Při detailnějším rozboru se ukazuje, že poměr monografií v užším slova smyslu k titulům, které se blíží příručkám či učebnicím je asi jedna ku jedné. Předností je výrazná orientace psychologické produkce na pomoc výchovně vzdělávací praxi. Zejména to platí o literatuře ve slovenštině. Určitým nedostatkem je menší počet titulů ze sociální psychologie. To je však zčásti kompenzováno tím, že sociálně psychologické hledisko proniká v oblasti psychologie práce, pedagogické psychologie, ale také psychologie klinické a psychologie obecné. Větším nedostatkem je, že scházejí práce zásadního metodologického charakteru. Pokud je metodologická problematika v některých pracích nastíněna, zpravidla se těžiště přesouvá do konkrétních dílčích metodik. Předností je, že v posledních pěti letech vyšlo několik významných vysokoškolských učebnic, a to z psychologie obecné, inženýrské, řízení, klinické, pedagogické a psychologie pro učitele. K rovnoměrnému pokrytí všech základních

psychologických oblastí učebnicemi je nyní nutné splnit příslušný ediční plán, který je rovno černě koncipován. Na druhé straně naprosto schází tituly encyklopedického a slovníkového charakteru. Až na jednu výjimku postrádáme práce mezinárodních kolektivů.

Pokud jde o překlady zahraničních děl, převážná většina je z ruštiny. Do slovenštiny bylo z ruštiny přeloženo 15 titulů, do češtiny 12 titulů. Překlady z jiných jazyků je velmi málo. Z němčiny to jsou dva tituly (jeden do češtiny, jeden do slovenštiny), z polštiny rovněž dva tituly (oba do slovenštiny). Z angličtiny byl přeložen pouze jeden titul do češtiny, z francouzské ani dalších oblastí žádné překlady vydány nebyly.

Většina autorů hodnocených titulů je z řad odborných psychologů na vysokých školách, akademických a rezortních výzkumných pracovištích. Přesto zatím jen menší část prací vznikla jako výsledek práce na státních a rezortních plánech výzkumu.

Zajímavý je rozbor podílu různých nakladatelství na edici uváděných titulů. Na prvním místě je Slovenské pedagogické nakladatelství s 25 tituly, následuje Státní pedagogické nakladatelství s 14 tituly, Práce s 8 tituly, Avicenum a Academia po 5 titulech, Osvěta rovněž s 5 tituly. Po 4 titulech vydala Svoboda, Obzor, Psychodiagnostika. 3 tituly vydala Univerzita Karlova, po dvou titulech Komenškého univerzita, Pravda, Smena, Veda, Panorama, Práce a Olympie. Po jednom titulu přispěly Alfa, Mladá fronta, Horizont, Naše vojsko, Albatros, Nadas a Ministerstvo práce a soc. věcí.

Máme-li z uvedeného rozboru vyvodit závěry, je třeba především poukázat na to, že i nadále trvá úkol posílit publikaci základních syntetických prací, týkajících se základních otázek psychologické teorie a metodologie. Nemělo by při tom jít jen o práce jednotlivců, ale i celých kolektivů, a to i mezinárodních. Možnosti edice prací mezinárodních kolektivů by však bylo třeba vyjasnit a usnadnit.

Trvá rovněž úkol pokračovat v práci na základních psychologických učebnicích, a to i s výhledem do další pětiletky a se zřetelem na učebnice "druhé generace". K tomu přistupuje velmi naléhavý úkol připravovat díla encyklopedického a slovníkového charakteru a chápat je jako vyústění monografických prací.

I když je správné, že se podíl překladů snížil ve prospěch původní produkce, nelze zcela překlady základních zahraničních monografií opomenout. Překlady je nutno uvážlivěji plánovat než dříve, a to jak se zřetelem k zastoupení obsahovému, tak i se zřetelem k dosud opomíjeným oblastem, např. francouzské, kde vznikla řada progresivních psychologických děl zásadního významu.

U původních prací je třeba prohloubit zastoupení prací interdisciplinárních. I když jde o práce obtížně realizovatelné, jejich přínos k rozvoji psychologické problematiky je zpravidla velmi výrazný.

Z přehledu podílu nakladatelství vyplývá, že zatímco u SPN v Praze a Bratislavě je zřejmě vytiženost psychologickou literaturou odpovídající, v dalších nakladatelství jsou ještě rezervy. Podmínkou jejich využití je ovšem vysoká kvalita podávaných rukopisů.

Doc.dr.J. Janoušek, CSc.
předseda
ediční komise VK PP

Příloha : Seznam titulů monografické produkce za léta 1978-1982.

Seznam titulů monografické produkce za léta 1978 - 1982.

- ANDREJEVA, G.M., JANOUŠEK, J. a kol. Komunikace a činnost.
Praha, UK, 1981. 180 str.
- BAJČÍK, V. - BRONIŠ, M. : Psychická zátěž a bezpečnost při práci.
Bratislava, Práca 1981. 152 s.
- BAKALÁŘ, E. : Moderní společenské hry s psychologickou tematikou.
Praha, Mladá fronta 1980. 104 s.
- BALÁŽ, J. : Komunikačné problémy detí s viacerými chybami.
Bratislava, Slov.pedagog.nakl.,1980
- BARTKO, D. : Moderní psychohygienu.
Praha, Panorama 1980. 472 s. Pyramida.
- BARTKO, D. : Moderní psychohygienu.
Bratislava, Obzor 1981. 528 s.
- BARTOŠ, B. : Psychologie propagandy.
Praha, Práce 1981. 248 s. - Příručky Práce.
- BECKER, O. : Racionalita a rizikové rozhodování v řízení činnosti.
Praha, Svoboda 1978. 188 s.
- BOROŠ, J. aj. : Výchovné poradenstvo.
Bratislava, Slov. pedagog.nakl. 1978. 272 s.
- BOUCHAL, M. : Lékařská psychologie. Učebnice pro lékařské fak.
Praha, Avicenum 1981.216 s.
- BŘICHÁČEK, V. : Úvod do psychologického škálování.
Bratislava, Psychodiagnost. a didakt. testy
1978. 322 s.

- BUGANOVÁ, Z. : Pedagogicko-psychologická starostlivosť o žiaka.
Bratislava, Slov.pedagog.nakl. 1978. 143 s.
- BULÁK, J. : Motivácia k práci a riadenie.
Bratislava, Práca 1980. 216 s.
- BUREŠ, Z. : Psychologie práce a její užití.
Praha, Práce 1981. 324 s. - Člověk a práce.
- CZAKO, M. : Kapitoly zo všeobecnej psychológie. Emócie.
Bratislava, Slov. pedagog. naklad. 1982., 208 s.
- ČÁP, J. : Psychologie pro učitele.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1980. - Učebnice
pro vysoké školy
- DIANIŠKA, G. : Psychológia v práci stranického lektora.
Bratislava, Pravda 1980. 208 s.
- DRVOTA, S. : Od zvířete k člověku.
Praha, Panorama 1979. 456 s.
- ĐURICĀ, L.aj.: Psychológia a škola VI. Niektoré psychologické
podmienky vyučovania.
Bratislava, Slov.pedag. nakl. 1978. 184 s.
- ĐURICĀ, L.aj.: Psychológia a škola VII. Pedagogickopsychologické
problémy formovania osobnosti žiakov
Bratislava, Slov. pedagog. nakl. 1979. 183 s.
- ĐURICĀ, L. : Úvod do pedagogické psychologie.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1979. 286 s.
- ĐURICĀ, L. : Úvod do pedagogické psychológie.
Bratislava, Slov. pedagog. nakl.1981. 304 s.
- FABIÁN, D. - RAPOŠ, I. : Dialogy na križovatkách. (Psychológia
a životná cesta).
Bratislava, Smena 1978. 297 s.

- GAŽI, M. : Rozvíjanie myslenia a reči nepočujúcich.
Bratislava, Slov. Pedagog. nakl. 1979, 327 s.
- GERÉB, G. : Psychická klíma v škole.
Bratislava, Slov. pedagog. nakl. 1978. 103 s.
- GOREJ, L. : Motivácia a záujmy.
Bratislava, Smena 1982. 160 s.
- GRÁC, J. : Pohľady do psychológie hodnotovej orientácie mládeže.
Bratislava, Slov. pedagog. nakl. 1979. 340 s.
- GRÁC, J. : Psychológia samoučenia.
Bratislava, Obzor 1978. 292 s.
- GYULÁNÉ, I. : Špeciálno - pedagogická psychológia.
Bratislava, Slov. pedagog. nakl. 1978. 676 s.
- HALMIOVÁ O. : Pamäťová hladacia činnosť.
Bratislava, Veda 1981.
- HELUS, Z. : Pojetí žáka a perspektivy osobnosti. Psychol.liter.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1982. 200 s.
- HELUS, Z. aj. : Psychologie školní úspěšnosti žáků.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1979. 264 s.
- HLAVSA, J. a kol. : Psychologické problémy výchovy k tvořivosti.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1981. 249 s. Psychol.liter.
- HLAVSA, J. - JURČOVÁ, M. : Psychologické metody zisťovania tvorivosti.
Bratislava, Psychodiagnost. a didakt. testy 1978. 265 s.
- HOMOLA, M. : Psychologie v práci ředitele školy.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1980. 184 s. -
Pedagog. teorie a praxe.

- HOŠEK, V. : Psychická odolnost při neúspěšné činnosti.
Praha, Univ. Karlova. 1979.
- CHALUPA, B. : Kapitoly zo všeobecnej psychológie. Pozornosť a jej úloha v psychickej regulácii činnosti.
Bratislava, SPN 1981. 176 s.
- JANUŠKA, L. : Rozvoj osobnosti učňov.
Bratislava, Slov. pedagog. nakl. 1978. 227 s.
- JEDINÁK, D. : K otázke motivácie a popularizácie pri vyučovaní matematiky.
Bratislava, Slov. pedagog. nakl. 1979. 109 s.
- JINDROVÁ, Š. : Psychologie sportu.
Praha, Olympia 1979. B.s.
- JUROVSKÝ, A. : Osobnosť človeka pri práci.
Bratislava, Práca 1980. 240 s.
- KHOL, J. : Psychologie řízení. Učebnice pro vysoké školy.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1982. 304 s.
- KOLAŘÍKOVÁ, O. : Problém psychického vývoje a osobnosti.
Praha, Academia 1978.
- KOLÁŘ, Z. : Pedagogická psychologie.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1980.
- KOLLÁRIK, T. : Psychologické aspekty pracovnej spokojnosti.
Bratislava, Psychodiagnost. a didakt. testy 1979. 350 s.
- KOLLÁRIK, T. - KUBALÁK, M. : Psychológia na pracovisku.
Bratislava, Obzor 1979. 193 s.
- KOLLÁRIK, T. - PERLAKI, I. : Psychológia v riadení pracovných kolektívov a organizácií.
Bratislava, Práca 1981. 184 s.

- KONDÁŠ, O. : Klinická psychológia.
Bratislava, Osveta 1980. 408 s.
- KONDÁŠ, O. : Klinická psychológia. 2. doplň.
Martin, Osveta 1980.
- KONDÁŠ, O. : Psychohygiéna všedného dňa.
Bratislava, Osveta 1981. 252 s.
- KONDÁŠ, O. : Tréna - strach zo skúšky.
Bratislava, Slov. pedagog. nakl. 1979. 208 s.
- KONEČNÝ, R. :- BOUCHAL, M. : Psychologie v lékařství.
3. rozšíř. a přeprac. vyd.
Praha, Avicenum 1979. 386 s.
- KOŠČ, L. a kol. : Vybrané state z vývinovej psychológie a patopsychológie.
Bratislava, Slov. pedagog.nakl. 1980. 248 s.
- KOŠČO, J. : Poradenská psychológia.
Bratislava, Universita Komenského 1979. 176 s.
- KOŠČO, J. a kol. : Teória a prax poradenskej psychológie.
Bratislava, Slov.pedagog.nakl. 1980. 448 s.
- KOVÁLIKOVÁ, V. : Sociální psychologie. Ze sl v.orig.přel.
D. Kodytková, A. Kodytek. - 2. vyd.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1980.
- KRATOCHVÍL, S. : Manželská terapie.
Praha, MPSV 1981.
- KRATOCHVÍL, S. : Skupinová psychoterapie neuróz.
Praha, Avicenum 1978. 198 s.
- KRATOCHVÍL, S. : Terapeutická komunita.
Praha, Academia 1979. 122 s.

- KURUC, J. : Psychológia pre vodičov a motoristov.
Bratislava, Práca 1978. 135 s.
- LACKO, L. - KOKAVEC, M. - SOCHOR, J. : Umiestňovanie a rozlíšiteľnosť dopravného značenia z psychologického hľadiska.
Bratislava, Alfa 152 s.
- LINHART, J. : Základy psychologie učení. Učebnice pro vys.šk.
Praha, Stát. pedagog. nakl. 1982. 304 s.
- LINHART, J. : Základy obecné psychologie.
Praha, SPN. 1981.
- MACÁK, I. : Šport a vedomie.
Bratislava, Univ. Komenského 1978. 110 s.
- MACHAČOVÁ, H. : Objektivní diagnostika duševní zátěže.
Praha, Univ. Karlova 1978.
- MARŠÁLOVÁ, L. : Psycholingvistická analýza vývinu lexiky.
Bratislava, SPN 1980. 216 s.
- MATĚJČEK, Z. : Vývojové poruchy čtení. 4 vyd.
Praha, SPN 1978. 256 s.
- MIKŠÍK, O. : Aktuální problémy psychologie osobnosti.
Praha, Horizont 1979. 184 s.
- PARDEL, T. : Kapitoly zo všeobecnej psychológie. Motivácia ľudskej činnosti a správania.
Bratislava, SPN 1978. 224 s.
- PARDEL, T.- BOROŠ, J. : Základy všeobecnej psychológie.
2. přeprac. vyd.
Bratislava, SPN 1979. 568 s.

- PARDEL, T. - KOVÁLIKOVÁ, V. : Všeobecná psychológia pre 2.ročník pedagogických škôl.
Bratislava, SPN 1981. 229 s.
- PAVLICA, K. : Autorita veliteľa. Sociálne psychologická analýza.
Praha, Naše vojsko 1980. 320 s.
- PEŠINOVÁ, H. : Sociálna psychológia a propagandistická činnosť.
Praha, Svoboda 1980. 56 s.
- PETRÍK, V. - ŠTURMA, J. : Výlety pod vlastnú kúžiu. Čtení o psychologii.
Praha, Albatros 1978. 120 s.
- PIKALA, I. : Psychologické aspekty priemyselnej úrazovosti.
Bratislava, Práca 1980. 192 s.
- Príručka pre výchovných poradcov. Red. J. Boroš.
Bratislava, SPN 1980. 271 s.
- Problémy psychického vývoje a osobnosti.
Praha, Academia 1978. 343 s.
- Psychológia a základy výchovy. Naps. M. Damborská aj.
Martin, Osveta 1979. 335 s.
- Psychológia pracovnej úrazovosti.
Bratislava, Práca 1982. 80 s.
- Psychologie sportu.
Praha, SPN 1980.
- Psychologické aspekty práce žien v priemysle. Red. D. Pikala.
Bratislava, Práca 1979. 96 s.
- Psychologické problémy výchovně vzdělávacího procesu.
Praha, SPN 1980.

- RADIL, T. : Spánek a bdění.
Praha, Academia 1978. 229 s.
- RAPPOPORT, S. Ch. : Umenie a emocie.
Bratislava, Pravda 1979. 163 s.
- REPÁČ, L. : Psychológ bez čakárne.
Bratislava, Obzor 1980. 408 s.
- ^o
RUŽIČKA, J. : Psychologie v práci s lidmi.
Praha, Svoboda 1979. 235 s.
- SEDLÁK, J. : Pracovní únava.
Praha, Academia 1981.
- STŘÍZENEC, M. : Člověk a počítač.
Bratislava, Veda 1978. 167 s.
- ŠÍPOŠ, I. : Kapitoly zo všeobecnej psychológie - Psychológia pamati.
Bratislava, SPN 1978. 160 s.
- ŠKARBOVÁ, A. - GREISINGER, J. : Psychológia pre rehabilitačných pracovníkov.
Bratislava, Osveta 1982.
- ŠTIKAR, J. - HOSKOVEC, J. : Psychologie bezpečné jízdy.
Praha, Nadas 1981. 168 s.
- ŠTEFANOVIČ, J. : Psychologie. Učebnice pro gymnázia a třídy gymnázia s pedagogickým zaměřením.
Praha, SPN 1978. 365 s.
- ŠVANCARA, J. : Diagnostika psychického vývoje. 3. přeprac.vyd.
Praha, Avicenum 1980. 400 s., 76 obr.
- Teória a prax poradenskej psychológie. Red. J. Koščo.
Bratislava, SPN 1980. 448 s.

- UHERÍK, A. : Psychofyziologické vlastnosti člověka.
Bratislava, Psychodiagnost. a didakt. testy 1978.
448 s.
- VAŠEK, Š. : Aktuálne problémy detí s poruchami reči a čítania.
Bratislava, SPN 1979. 334 s.
- VELEHRADSKÝ, A. aj. : Hodnocení a hodnoty v činnosti člověka.
Praha, Svoboda 1978. 188 s.
- VESELÝ, J. : Psychologický průvodce šachovou partií.
Praha, Olympia 1981. 231 s.
- VONDRÁČEK, V. : Úvahy psychologicko - psychiatrické.
Praha, Avicenum 1981. 228 s.